

article

Dossier «Ciutats en la societat de la informació»

Mecanismes de videovigilància en la societat de la informació

Jesús Rojas

Data de presentació: juliol de 2007

Data d'acceptació: setembre de 2007

Data de publicació: octubre de 2007

Resum

Tant en la ficció com en la vida quotidiana, la capacitat de poder enregistrar tot el que es fa per poder donar fe del que es va fer és una possibilitat no gens remota. Amb l'ajuda de sistemes altament sofisticats, la mirada penetra cada vegada més a les nostres pràctiques socials. I les enregistra i emmagatzema perquè es puguin utilitzar més endavant. La subtileza del mecanisme és tal que hi contribuïm mitjançant l'ús que fem d'aquesta mateixa tecnologia; llavors registrem, fotografiem i gravem contínuament. En aquest sentit, per a l'Estat, el concepte de videovigilància constitueix un aparell de control que li permet donar compte de les maneres de fer que té la seva població.

També és veritat que l'ús i la implementació de sistemes de videovigilància en la societat actual semblen admetre's quan es tracta de salvaguardar la seguretat de la ciutadania, ja que confereixen veracitat als fets i permeten reconstruir la realitat. Però alhora, una segona mirada pot revelar que els esmentats sistemes poden respondre perfectament a una estructura, l'objectiu de la qual és la possibilitat d'establir un mecanisme de control dels habitants.

Paraules clau

videovigilància, individualització, panoptisme, poder

Abstract

Both in fiction and in everyday life, the ability to record everything that is done to be able to vouch for what happened is by no means a remote possibility. With the help of highly sophisticated systems, the camera penetrates our social practices more and more. And it records and stores them so that they can be used in the future. The subtlety of the mechanism is such that we contribute to it through the use we make of this very technology, as we continually record, take photographs and save. In this sense, the concept of video-surveillance constitutes a control device by the State to monitor the ways that its population has of doing things.

It is also true that the use and implementation of video-surveillance systems in today's society appears to be allowed in terms of ensuring people's safety as it drags veracity out of the events and enables reality to be reconstructed. But, at the same time, another look at it may reveal to us that these systems may respond perfectly to a structure aimed at the possibility of establishing a mechanism to control its inhabitants.

Keywords

video-surveillance, individualisation, panopticism, power

<http://uocpapers.uoc.edu>

Mecanismes de videovigilància en la societat de la informació

Font: <<http://www.superinventos.com/S130311.htm>>

Figura 1. Càmera Intemperie Color 0 Lux

Càmera en color de doble tecnologia que proporciona imatges en color quan hi ha suficient llum i imatges en blanc i negre quan no hi ha llum o n'hi ha poca. Gràcies a la seva torxa LED d'infraroigs i a la seva alta sensibilitat és capaç d'il·luminar objectes en total fosc a una distància de 10 a 15 metres.

El pintor necessita la mirada

Daniel Auteuil. *Conversaciones con mi jardinero* (2007)

Amb Polyx el videoporter cobra protagonisme i es fa mirar

Publicitat sobre els avantatges i polivalència d'un videoporter

Introducció

Davant del repte de trobar les empremtes del seu passat sota l'amenaça d'una vigilància total, globalitzada, permanent, Jason Bourne torna a l'acció. Travessa Londres, Nova York, Tànger, París, etc. davant de l'atenta mirada de les lents d'una infinitat d'aparells d'enregistrament i vigilància d'última generació. El mateix li passa a John McClane, que ha de fer cara a l'enemic tenint com a eina, entre altres coses, les àmplies possibilitats que proporciona la recerca i el rastreig d'informació mitjançant mòbils, càmeres de vídeo, càmeres web, etc.¹

Però no hi ha necessitat de fer referència a aquesta mena de guions ni de visualitzar-los, n'hi ha prou de mirar al voltant i segurament més d'una càmera de vídeo² ja haurà reconegut alguns dels nostres moviments i de les nostres operacions, que es troben degudament emmagatzemats en un arxiu.

També es pot fer referència a les últimes adquisicions en matèria de seguretat amb què compten ja algunes cases i ur-

banitzacions³ on ja es pot dormir amb tranquil·litat perquè es té la certesa de comptar amb aquests sistemes de seguretat tan sofisticats.

La idea que hi ha darrere d'aquest tipus d'instal·lacions de xarxa sense fils, seguretat domòtica i controls digitals és que els enregistraments que faciliten permeten tenir un ambient segur. Abans que res, s'ha sabut vendre la seguretat a qui és capaç de posseir els sistemes esmentats. Fins i tot, i de la manera més senzilla i immediata, les possibilitats que pot generar la pantalla del mòbil apunten també en aquest sentit: la transmissió a l'instant del moment en què ens trobem, les coordenades geogràfiques de la nostra posició, etc.

La percepció s'aguditzada i el detall es fa visible, ja que s'amplifica mitjançant el desenvolupament constant de la tecnologia. D'aquest desenvolupament se n'aprofita també l'Estat, que aguditzada així la seva percepció de la població, de manera que pot oferir resposta a les demandes, per exemple, en matèria de seguretat.

Es controla l'activitat i fins i tot l'absència d'aquesta activitat, així com les pràctiques socials dels subjectes, siguin cíviques o no –encara que les primeres interessin més, ja que així es justifica la despesa en matèria de seguretat que tenen actualment els estats.

La societat es torna disciplinada a poc a poc, ja que a més d'aparèixer noves lleis, codis i ordenances, els aparells jurídics, sanitaris, etc. poden recórrer als enregistraments de les pràctiques socials que duen a terme els habitants per poder executar no només un càstig o marcar una infracció, sinó justament per justificar el paper de l'Estat.

Michel Foucault va fer referència a un dispositiu disciplinari per poder exercir un control cada vegada més gran sobre els subjectes. Ara sembla que la tecnologia, en matèria de seguretat, dedica també esforços a obtenir un control molt més detallat.

La percepció

En la *Fenomenologia de la percepció* (1945), Maurice Merleau-Ponty descriu la percepció com un procés cognoscitiu que uneix moltes sensacions, enteses com a elements del coneixement.

Percebre implica, entre altres coses, distingir un objecte del subjecte i de la relació que pot tenir amb altres objectes i altres subjectes. La forma primigènica de vehicular la percepció esmen-

1. Els arguments són de dues pel·lícules que s'han estrenat durant les últimes setmanes, concretament *La jungla 4.0* i *El ultimátum de Bourne*. Però la ficció ho és cada vegada menys, ja que visualitzar els recorreguts que la gent fa o seguir el rastre d'algú és ara cada vegada més senzill. És com acudir al perpetu registre d'un viatge que mai no s'acaba, però que es pot precisar amb un marge mínim d'error.
2. De les que es troben a la part posterior del nostre ordinador o d'aquelles que ja estan instal·lades sense pudor i amb la conformitat de molta gent en ple carrer, sobre un edifici, prop d'una entitat bancària o al seu corresponent caixer automàtic. Tot moviment ha quedat degudament enregistrat.
3. N'hi ha prou de fer un tomb i mirar sense gaire deteniment alguns carrers, urbanitzacions i negocis per adonar-nos que els seus habitants han realitzat una gran inversió en matèria de seguretat: càmeres de vídeo permanentment activades, alarmes clarament senyalitzades, adhesius que avisen del servei i, per si no n'hi hagués prou, els serveis de seguretat inclouen també la presència física per dissuadir de realitzar hipotètics actes delictius.

<http://uocpapers.uoc.edu>

Mecanismes de videovigilància en la societat de la informació

tada és, per a Merleau-Ponty, l'ull pres com a centre d'una revisió de l'estat ontològic de l'esperit.

Aquest ull-objecte pot tenir el seu correlat en el subjecte entès com a mòdul diví d'una percepció universal. Aquesta perspectiva és la d'un saber que es pretén absolut atès que forma part d'allò que s'ha percebut.

Allò que es percep es pot enregistrar i emmagatzemar, ja que després es podrà utilitzar per a determinar les circumstàncies dels fets o bé per a reconstruir alguns esdeveniments. Tant les percepcions com els seus corresponents enregistraments són cada vegada més precisos, ara també poden ser immediats i fins i tot poden arribar a ocupar molt menys espai. Allò que és percebut s'enregistra i s'emmagatzema i servirà per donar fe del que hagi ocorregut.

Per això, actualment, assistim a una cultura de la visió, tal com Martin Jay (1986, 1993) proposava en la seva introducció a la *Modernidad y hegemonía de la visión*. Aquest autor també considerava que per a aquelles persones que hi podem veure, la visió és, de totes les formes de percepció, la més predominant i la que pot determinar en gran manera la nostra vida diària. La cultura occidental, continua aquest autor, ha estat dominada per un paradigma "ocularcentrista": la visió ha generat i interpretat el coneixement, la veritat i la realitat.

Des de ja fa temps, aquesta idea de visió ha passat a ser, mitjançant el paper que ha tingut la tecnologia, una eina extraordinàriament eficaç, no solament per a la producció del coneixement, sinó també per a un exercici clarament decantat cap a les institucions i l'Estat. I a aquest control també s'hi han sumat les diferents institucions i la societat en el seu conjunt: guarderies que ofereixen un servei de vigilància permanent als pares i mares, que segurament se sentiran més segurs si de tant en tant poden fer una ullada als seus fills i filles i, sobretot, a la manera com se'ls educa. Fa aproximadament un any, apareixia als diaris una nota referent a la possibilitat remota que les aules de les universitats s'equipessin adequadament amb tecnologia suficient per poder comprovar així la tasca docent: la tasca del professorat d'universitat podria vigilar-se.

I una altra forma menys aterridora, però igualment eficaç: l'empleat de banca, només teclejant l'ordinador, pot accedir al rastre que hem anat deixant al nostre pas durant l'acte simple d'abonar els nostres consums i dietes amb una targeta de crèdit. Se'ns veu, se'ns sent, se'ns enregistra, se saben els nostres gusts. Caldria preguntar a Bourne la manera de defugir els controls esmentats.

Una imatge excepcional

Monitorar l'espai que no percebem a l'instant és avui una necessitat que moltes famílies i molts negocis pel que sembla comparteixen. Mitjançant un sistema integral de seguretat cada vegada

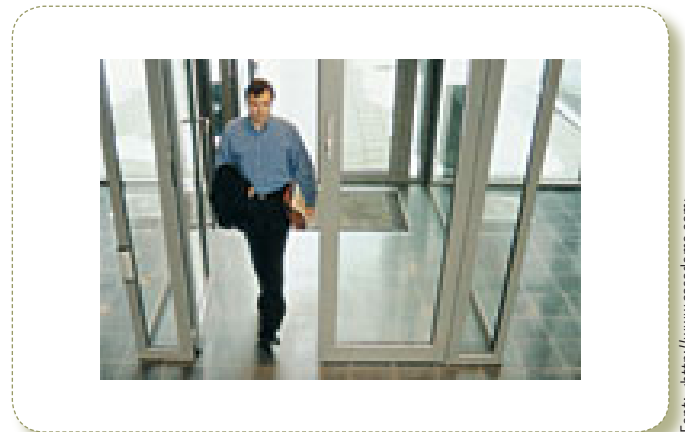
Font: <<http://www.casadomo.com>>

Figura 2. Càmera de xarxa

La càmera de xarxa inclou un sensor d'1,3 megapíxels que proporciona imatges clares, nítides i perfectes per a la identificació d'objectes i persones. L'objectiu d'alta qualitat utilitza un iris de tipus DC per a millorar la profunditat de camp i protegir el sensor en escenes molt il·luminades. La resolució en megapíxel permet controlar amb gran detall zones importants com entrades i caixes.

més complex podem tenir constància d'activitats paral·leles, de sortides i arribades de persones a les nostres llars. Els sistemes esmentats fins i tot ens poden avisar d'absència d'activitat (com, per exemple, els sistemes de monitoratge per a les habitacions de les criatures que poden avisar de salts en la respiració, del tipus de plor, etc.). També es pot tenir coneixement, sempre que algú s'hagi quedat a casa, de si no ha tingut lloc cap activitat en un determinat interval de temps. Aquest simple fet pot ser una indicació –i d'això avisaria l'equip del mateix sistema de seguretat– que ha passat alguna cosa: una caiguda, un accident o alguna cosa molt pitjor.

Tenir coneixement de situacions com les anteriors és possible mitjançant el registre permanent amb un sistema de videovigilància. En alguns casos, simplement cal activar algun botó, fer clic a l'ordinador o activar alguna càmera de vídeo en concret.

Les imatges, els avisos, etc. queden enregistrats en el sistema de seguretat en forma de missatges de text, SMS, correus electrònics, avisos a telèfons fixos i mòbils. Mitjançant aquests aparells, fins i tot es pot accedir a zones específiques que s'hagin sotmès a vigilància, com racons específics dels habitatges i negocis o bé carrers, túnels, ponts, etc. Es pot accedir a aquests espais, es pot programar, posar en marxa i fins i tot detenir el tipus de vigilància que es desitgi.

Ens referim sens dubte a un complex sistema de videovigilància que avui dia sembla guanyar més i més adeptes.

Accedir a aquest tipus de sistemes és relativament senzill (el cost és potser una de les dificultats principals), ja que entre les opcions que es presenten hi ha la possibilitat d'incorporar el sistema de visió i vigilància a través de pantalles TFT, la qual cosa proporciona al sistema la funció de visió i vigilància juntament amb la capacitat de controlar diverses càmeres simultàniament: control

<http://uocpapers.uoc.edu>

Mecanismes de videovigilància en la societat de la informació

de persianes, calefacció, aire condicionat, tendals, etc. forma part de la intervenció que es pot dur a terme als habitatges i edificis.

De la mateixa manera, els controls són més intuïtius i ofereixen menús més complets. Els controls remots, per internet, s'encarregaran de mantenir l'ordre i la seguretat de l'espai que es desitgi, a més de proporcionar millores gràcies a imatges més nítides i de més qualitat. En una paraula, imatges excepcionals ben enregistrades.

El sistema també pot oferir prestacions de commutació i transmissió de vídeo analògic (vídeo compost) a través dels sistemes integrats. Commutació d'entrades de vídeo analògic, visió simultània en un mateix monitor i sortides de vídeo per visualitzar en TV. Així mateix, també podem visualitzar imatges en color, visió nocturna i molts elements més.⁴

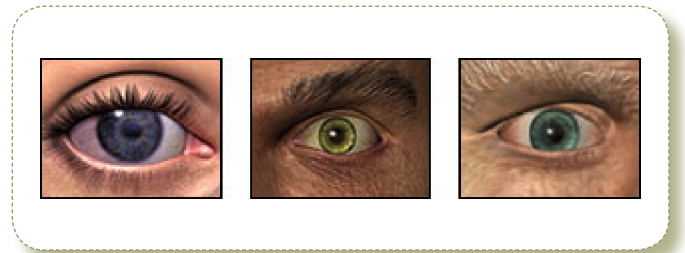
El control com a procediment d'individualització

Michel Foucault va encertar a referir-se a aquella tecnologia desenvolupada entre els segles XVI i XIX, l'objectiu de la qual era el control dels subjectes: la inspecció dels individus no ha de cessar i la mirada és pertot arreu en moviment (Foucault, 1976; 1980).

D'aquesta manera es poden vigilar els desordres, els lladronis, els saqueigs, les malalties i les epidèmies. Actualment, les policies científiques, els pèrits i fins i tot els agents bancaris recorren a les tecnologies més sofisticades per poder reconstruir els fets repassant els nostres moviments i accions. Així compten amb els elements suficients per poder resoldre alguns casos o simplement reconstruir una versió dels fets.

La societat disciplinària, assenyalava Foucault, es va inventar al segle XIX i al segle que vivim actualment s'ha perfeccionat en les seves formes més variades i més nítides. Un artífex de la disciplina actual és, segurament, el que es basa en els resultats que proporciona el mecanisme de la videovigilància.

El dispositiu disciplinari i de control a què Foucault feia referència és, com tothom sap, la figura del panòptic, un mecanisme arquitectònic en què l'enregistrament d'allò que és patològic

Font: <http://www.4bytes.com>

Figura 3. Les aplicacions de «Dosch Textures: Human Eyes»

La tecnologia de la visualització té com a artífex i punt de partida la pròpia mirada.

ha de ser constant i centralitzat, això és, la vigilància ha de ser permanent per tal d'aconseguir informes continus de les activitats que s'hi duen a terme i així poder determinar les causes dels comportaments i explicar els esdeveniments.⁵

La disposició analítica de l'espai que es desprèn del projecte del panòptic parla del reagrupament i de la disposició dels seus elements i del coneixement tant d'allò que l'integra com de les superfícies en les quals es donen les relacions.

En realitat, el panòptic és un laboratori de poder que permetrà resoldre els problemes de vigilància. I la ciutat que es vol governar com un territori n'és l'arquetip. Conté també la ciutat aquest tipus de tecnologies que institucionalitzen la mirada? N'hi ha prou a mirar al voltant per adonar-nos que sí que es troba adequadament equipada per dur a terme una vigilància minuciosa.

Quina explicació podria tenir el fet que les ciutats comptin ara amb sistemes de televisió que assegurin una vigilància permanent als carrers, ponts, carreteres, túnels i fins i tot als serveis públics com el transport? Ens asseguren precisament aquesta vigilància?

En aquest mateix sentit, ja fa temps que es va instaurar a Londres un sistema de verificació de cobrament del peatge per accedir als carrers d'aquesta ciutat. Els usuaris de l'automòbil no sabien si serien sorpresos sense pagar aquest peatge, estaven insegurs, podien arriscar-se a entrar a la ciutat sense pagar,⁶ però hi havia nombroses càmeres de vídeo que els recordava (i els recorda) que el fet que els sorpreguessin sense pagar podia ser motiu d'una infracció. L'important aquí no és que es pagui o

4. A la ciutat de Vic hi ha un projecte realitzat per l'empresa instal·ladora de Vic Comercial Electrònica d'Osona, especialitzada en el disseny i execució de projectes relatius a la funcionalitat dels habitatges mitjançant la incorporació de sistemes de videovigilància: seguretat i confort són elements clau d'aquest tipus de projectes. A continuació, es resumeixen algunes de les funcions que es poden executar ja als habitatges: alarmes antiintrusió, alarmes tècniques, alarmes de seguretat personal –model Powermax de Visonic–, gestió de càmeres mitjançant el servidor de càmeres Felxwatch, circuit de videovigilància, simulació de presència, visualització videoporter Comelit –control d'obertura i tancament de portes–, tramesa d'avisos, control, des de l'interior de l'habitatge i des de l'exterior, d'electrodomèstics gamma Serve@home, agenda de telèfons: missatges interns i dates d'interès, accés a internet des de pantalla de televisió sistema Dilartec® Avanza, execució d'ambients i escenes des de diferents comandaments de control, execució d'ambients i escenes mitjançant el mòdul GSM de l'alarma; control d'il·luminació, rec, calefacció, persianes i Foscurits (Junstrand, 2007).

5. L'espai tancat que representava el panòptic era, per a Foucault, l'espai ideal on els moviments més petits estaven controlats, ja que s'hi registrava fins i tot «els fins detalls de l'existència». Darrere d'aquest dispositiu disciplinari es podia llegir l'obsessió dels «contagis», de la pesta, de les revoltes, dels crims, de la vagància, de les desercions, dels individus que apareixen i desapareixen, viuen i moren en el desordre (Foucault, *op. cit.* pàg. 201).

6. En aquest sentit resulta curiosa la similitud que existeix amb el mecanisme del panòptic, ja que els presoners mai no arribaven a tenir la certesa de ser observats o ser vigilats perquè no podien ratificar la presència del guàrdia. Aquest guàrdia, en canvi, podia observar quan volgués, només havia de mirar i la disposició arquitectònica del mecanisme s'encarregava de la resta.

no, sinó que existeixi el temor a ser sorprès i les conseqüències d'aquest temor: el control del comportament.

«El panòptic ha de ser entès com un model generalitzable de funcionament; una manera de definir les relacions de poder amb la vida quotidiana [...] és el diagrama d'un mecanisme de poder referit a la seva forma ideal [...], una figura de tecnologia política que es pot i que s'ha de desprendre de tot ús específic [...] és un tipus d'implantació dels cossos en l'espai [i] és aplicable a tots els establiments on, en els límits d'un espai que no és gaire ampli, calgui mantenir sota vigilància cert nombre de persones» (Foucault, 1976, pàgs. 208-209).

El projecte del panòptic obeeix a un principi bàsic que Foucault (1976) entén com la visibilitat total dels cossos, dels individus i de les coses. Aquest projecte, que es concreta en poder «dividir l'espai i deixar-lo obert alhora», va sorgir del projecte de l'arquitectura hospitalària del segle XVIII que va intentar institucionalitzar la mirada, és a dir, recrear un espai que permetés fer visibles els cossos, observar-los, però que procurava alhora evitar-ne el contacte, que podria equivaler a contagi. En matèria de seguretat, la videovigilància institucionalitza, mitjançant la tecnologia, la mirada.

Tanmateix, què és exactament el panòptic? «Conegut n'és el principi: a la perifèria, una construcció en forma d'anell; al centre, una torre, amb amples finestres que s'obren a la cara interior de l'anell. La construcció perifèrica està dividida en cel·les, cada una de les quals travessa tota l'amplada de la construcció. Tenen dues finestres, una que dona a l'interior, corresponent a les finestres de la torre, i l'altra, que dona a l'exterior, permet que la llum travessi la cel·la d'una banda a l'altra. N'hi ha prou llavors situant un vigilant a la torre central i tancant a cada cel·la un boig, un malalt, un condemnat, un obrer o un escolar. Per l'efecte del contrallum, es poden percebre des de la torre, retallant-se perfectament sobre la llum, les petites siluetes captives a les cel·les de la perifèria [...]» (Foucault, 1976: pàgs. 203-204).

La tecnologia del panòptic divideix l'espai i assegura la vigilància mitjançant l'efecte de la visibilitat. Amb això s'obre, es possibilita, el lloc del registre del saber. El seu procediment òptic permet exercir fàcilment el poder, ja que els individus o la població en general es converteixen en l'objectiu de dominació.

De l'anterior hem de quedar-nos amb la idea que el panòptic serveix a Foucault (1998) per parlar de l'espai com una tecnologia que serveix per establir un vincle molt important entre el saber i el poder mitjançant la vigilància.

El panòptic també és un dispositiu que produeix cossos dòcils, ja que la incertesa que produeix una vigilància perpètua permet modificar el comportament i intentar encarrilar la conducta des-

viada. Així, doncs, el panòptic implica una implantació dels cossos en l'espai creat per a tals finalitats. Per tant, podríem afirmar que les nostres ciutats, els carrers de les quals travessem, on vivim, etc. obeeixen al mateix principi del qual va sorgir el panòptic. Els sistemes de videovigilància que vetllen per la seguretat de la ciutadania tant en el terreny físic com en el virtual mantenen el circuit de la vigilància i el control i poden orientar el tipus de comportaments que es desitgen.

Al marge dels beneficis aconseguits amb el control esmentat, els esquemes disciplinaris també produeixen esquemes d'exclusió, ja que a més de detectar els esdeveniments, s'aconsegueix una millor distribució del normal i l'anormal, de l'ordre i el desordre. Tot dispositiu disciplinari, com el de videovigilància, es disposa entorn de l'anormal, per marcar-lo i posteriorment modificar-lo.

El poder disciplinari que implica el control dels individus també s'explica, s'executa i instrumentalitza mitjançant les pràctiques governamentals, és a dir, la *biopolítica*, mentre que l'exercici de racionalitzar els fenòmens que afligeixen la societat també es nodreix dels aparells de videovigilància.

Són temes propis del govern aquells que afecten la seva població, com la salut, la higiene, l'economia i la seguretat, entre moltes altres. Encara que també són temes de la pròpia població, ja que és la població qui en determinats moments exigeix a l'Estat la ràpida resolució d'alguns dels problemes que més l'afecten.

Entre aquests problemes, és notable l'impacte que té des de ja un temps la seguretat ciutadana, que, juntament amb alguns aspectes relacionats amb el civisme, han provocat que la societat vagi admetent, no sense cert recel, la incorporació a l'espai públic de controls mitjançant l'ús de càmeres de vídeo, que poden donar fe d'allò que passa als carrers: desordres públics, robatoris i crims, i fins i tot la determinació d'una infracció de trànsit.⁷

El tema de la seguretat té un paper molt important actualment –només cal observar i, sobretot, patir l'estricta control a què ens hem de sotmetre cada vegada que volem viatjar amb avió–, des dels punts de vista econòmic i polític.

Això fa pensar en el paper que veritablement poden tenir les instàncies de l'ordre en una societat. La policia o *Polizei-wissenschaft* és una institució que sorgeix en relació amb aquesta tècnica governamental, l'objectiu de la qual és fer-se càrrec dels problemes de la població. En aquest sentit, es pot afirmar que la policia i fins i tot la medicina i la ciència instrumentalitzen els deures de l'Estat amb la seva població en facilitar l'escrutini de les accions, dels costums i de l'activitat de la població.

En matèria de seguretat, queda clar el paper que exerceixen els grups policials equipats avui en dia, amb prou tecnologia per

7. N'hi ha prou a recordar a la vista dels fets, les imatges mostrades en vídeo del cas Tous o de la dona que va ser apallissada i gravada per les càmeres d'un caixer automàtic. La implementació de radars a les vies públiques, carreteres, autopistes, platges, aeroports, etc. demostren l'alt grau de penetració d'aquests mecanismes.

<http://uocpapers.uoc.edu>

Mecanismes de videovigilància en la societat de la informació

salvaguardar la seguretat esmentada. La videovigilància s'ha convertit en un mecanisme de control cada vegada més utilitzat.

L'àmbit de la biopolítica és l'urbà i el global. Però ara ja no es porta a terme únicament en els espais tancats, ja que els seus nous espais de dominació i control s'han estès al cibernom, on és possible un seguiment ajustat dels moviments dels individus mitjançant els registres informatitzats que van deixant al seu pas a les xarxes de la informació.⁸ I l'orientació del seu comportament per mitjà de tecnologies derivades de la mercadotècnia. Aquesta aproximació es dona una altra vegada quan la gestió econòmica tendeix a confondre's amb la política a causa de la potència incrementada de la mercaderia com a mitjancer social principal i de la interiorització de la lògica capitalista en els hàbits d'extenses capes socials.

Algunes consideracions finals

Les tècniques de govern per donar compte de les pràctiques socials dels seus habitants s'han instrumentalitzat de tal manera que cada moviment, pas, operació i acció que executem queden degudament enregistrats i emmagatzemats en algun arxiu.

Els relats que acompanyen les històries de ficció encaixen perfectament en qualsevol història quotidiana. En l'espai urbà, en un míting, prop d'una institució bancària, als hospitals, presons, estacions, aeroports i autopistes. Sota els ponts i al costat dels edificis. A la web i fins i tot als llocs més recòndits. A tot arreu és possible trobar avui dia les restes i els rastres que deixa qualsevol persona.

Bé és cert que en molts casos el registre del rastre esmentat es pot utilitzar en el nostre propi benefici, però alhora hem d'admetre que els controls disciplinaris de les institucions, mitjançant l'adveniment de la tecnologia, s'han regenerat i han assolit un alt nivell de sofisticació.

Els equips, els sistemes i els mecanismes s'han modernitzat i ara el panòptic no necessita la figura del vigilant. La visualització en forma tecnològica ha creat una xarxa a què usuaris i habitants contribueixen mitjançant la creació i el manteniment d'aquest espai en què es fan perpètuament visibles.

La videovigilància és justament l'artífex de la disciplina que, sota els procediments de l'Estat en matèria de «resolució dels problemes de la seva població», ha anat introduint la manera d'observar, sense perdre un sol detall, les nostres activitats més quotidianes. La mirada adequadament equipada en matèria tecnològica continua sent capaç de contribuir amb el més mínim detall a la reelaboració dels fets i les circumstàncies.

Referències bibliogràfiques

- FIRENZE, A. (2007). *El problema de la percepción y la fenomenología de Merleau-Ponty* [en línia]. <<http://www.scb-icf.net/nodus/059MerleauPonty.htm>>
- FOUCAULT, M. (1976). *Vigilar y castigar. Nacimiento de la prisión*. Mèxic: Siglo XXI, 1988.
- FOUCAULT, M. (1980). «El ojo del poder. Entrevista con Michel Foucault». A: J. BENTHAM. *El panóptico*. Barcelona: Ed. La piqueta.
- JAY, M. (1993). *Downcast Eyes: the Denigration of Vision in Twentieth Century French Thought*. Berkeley: University of California Press.
- JAY, M. (1986). «In the Empire of the Gaze: Foucault and the Denigration of Vision». A: D. COUZENS (ed.). *Foucault: A Critical Reader*. Oxford: Basil Blackwell.
- JUNESTRAND, S. (2007). *Proyecto Hogar Digital DiLartec*. <<http://www.casadomo.com>>
- MERLEAU-PONTY, M. (1975). *Fenomenología de la percepción*. Barcelona: Península.
- SEGURITAS DIRECT (2007). *Alarmas y cámaras de videovigilancia para hogar y negocio*. <<http://www.securitasdirect.es>>

Citació recomanada:

ROJAS, Jesús (2007). «Mecanismes de videovigilància a la societat de la informació». A: P. RIBAS, R. RIBERA i F. GONZÁLEZ (coords.). «*Ciutats en la societat de la informació*» [article en línia]. *UOC Papers*. Núm. 5. UOC.

[Data de consulta: dd/mm/aa].

<<http://www.uoc.edu/uocpapers/5/dt/cat/rojas.pdf>>

Aquesta obra està subjecta a la llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 2.5 de Creative Commons. Podeu copiar-la, distribuir-la i comunicar-la públicament sempre que n'especifiqueu l'autor i la revista que la publica (*UOC Papers*); no en feu un ús comercial; i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/es/deed.ca>

8. Per exemple, una publicitat en matèria de videovigilància adverteix que les nostres alarmes poden comunicar-se directament amb l'usuari/a a través del mòdul parla/escolta. Podem parlar amb vostè i escoltar el que realment ocorre a la seva llar o al seu negoci sense falses alarmes. Securitas-direct. A: <<http://www.securitasdirect.es>>.

Jesús Rojas

Professor associat de Psicologia social
(Universitat Autònoma de Barcelona)
Consultor dels Estudis de Psicologia
i Ciències de l'Educació de la UOC
jrojasar@uoc.edu

Doctor en Psicologia social (Universitat Autònoma de Barcelona). És professor associat de Psicologia social a la Universitat Autònoma de Barcelona, professor consultor dels Estudis de Psicologia i Ciències de l'Educació de la UOC (àrea de psicologia social) i professor del màster d'Investigació en psicologia social (Universitat Autònoma de Barcelona). Actualment és membre del grup de recerca sobre Ciutats en la Societat de la Informació i el Coneixement (URBSIC) de l'IN3. Les seves temàtiques d'interès són la teoria de la ciutat, de l'espai en el context de les noves tecnologies de la informació i de la comunicació.